

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.71:65.012.12

DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2023-3-13>

Ананьєва Ю.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри публічних фінансів
Державного податкового університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0481-5787>

Ananieva Yuliia

Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Public Finance
State Tax University

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

ECONOMIC GLOBALIZATION: NEW CHALLENGES AND STRATEGIES FOR FINANCIAL RISK MANAGEMENT

У статті розглянуто вплив глобалізації на економіку та виклики, які вона ставить перед управлінням фінансовими ризиками. У контексті зростаючої взаємозалежності світових ринків досліджуються основні характеристики глобалізації та її вплив на макроекономічні, ліквідні, кредитні та інші ризики. Стаття акцентує увагу на необхідності комплексного підходу до управління ризиками, включаючи диверсифікацію інвестицій, страхування, постійний моніторинг ринкової ситуації та розробку ефективних стратегій реагування на потенційні загрози. Висновки підкреслюють важливість гнучкості та систематичного підходу до управління фінансовими ризиками в умовах глобалізації для забезпечення стабільності та конкурентоспроможності на світовому ринку. Акцентовано увагу на геополітичних ризиках, які стають все більш актуальними в умовах глобалізації, та їх впливі на міжнародний бізнес. Автори розглядають різні методики та інструменти для ідентифікації, аналізу та мінімізації цих ризиків. Особлива увага приділяється стратегіям управління ризиками, таким як диверсифікація портфеля, використання професійних управляючих, страхування та інші фінансові інструменти. В умовах постійної зміни ринкової динаміки та невизначеності глобального економічного середовища, компанії повинні бути готовими до швидкої адаптації та змін. Тільки системний підхід до управління ризиками, базований на глибокому аналізі та розумінні глобальних трендів, може забезпечити довгострокову стабільність та успіх на міжнародній арені. В статті розглядається також роль технологій у виявленні та реагуванні на фінансові ризики. Сучасні аналітичні інструменти, такі як Big Data, штучний інтелект та машинне навчання, надають можливість для більш точного прогнозування ринкових трендів та адаптації до них в реальному часі. Крім того, стаття розглядає значення міжнародного співробітництва та регулювання у сфері управління фінансовими ризиками. У взаємопов'язаному світі спільні норми та стандарти можуть сприяти стабільності та зменшенню потенційних ризиків для глобальних інвесторів. Успіх в управлінні фінансовими ризиками в сучасному світі вимагає не тільки глибоких знань та розуміння ринкових механізмів, але й здатності до інновацій, гнучкості та готовності до постійного навчання. Тільки такий підхід дозволить компаніям ефективно адаптуватися до швидко змінюваних умов глобалізованого економічного середовища.

Ключові слова: глобалізація, економіка, управління ризиками, кредитні ризики, технології, страхування.

The article examines the impact of globalization on the economy and the challenges it poses to financial risk management. In the context of the growing interdependence of world markets, the main characteristics of globalization and its impact on macroeconomic, liquidity, credit and other risks are investigated. The article emphasizes the need for an integrated approach to risk management, including investment diversification, insurance, constant monitoring of the market situation, and the development of effective strategies for responding to potential threats. The findings emphasize the importance of flexibility and a systematic approach to financial risk management in the

context of globalization to ensure stability and competitiveness in the global market. Attention is focused on geopolitical risks, which are becoming more and more relevant in the conditions of globalization, and their impact on international business. The authors consider various techniques and tools for identifying, analyzing and minimizing these risks. Special attention is paid to risk management strategies, such as portfolio diversification, use of professional managers, insurance and other financial instruments. In the conditions of constantly changing market dynamics and the uncertainty of the global economic environment, companies must be ready for rapid adaptation and change. Only a systematic approach to risk management, based on a deep analysis and understanding of global trends, can ensure long-term stability and success in the international arena. The article also considers the role of technology in identifying and responding to financial risks. Modern analytical tools such as Big Data, artificial intelligence and machine learning provide an opportunity to more accurately predict market trends and adapt to them in real time. In addition, the article considers the importance of international cooperation and regulation in the field of financial risk management. In an interconnected world, common norms and standards can promote stability and reduce potential risks for global investors. Success in financial risk management in today's world requires not only deep knowledge and understanding of market mechanisms, but also the ability to innovate, flexibility and readiness for continuous learning. Only this approach will allow companies to effectively adapt to the rapidly changing conditions of the globalized economic environment.

Keywords: globalization, economy, risk management, credit risks, technologies, insurance.

Постановка проблеми. В останні десятиліття світова економіка переживає значні зміни, в основі яких лежить процес глобалізації. Глобалізація визначається як процес інтеграції національних економік у єдиний світовий ринок, що сприяє вільному руху капіталу, товарів, послуг та робочої сили. Цей процес має як свої переваги, так і недоліки, і відкриває нові горизонти для дослідження в області економіки та фінансів. Актуальність дослідження теми обумовлена кількома ключовими факторами: по-перше, зростання міжнародної торгівлі та інвестицій. Сучасні технології, зокрема інтернет, сприяли створенню єдиного глобального ринку, де компанії можуть торгувати та інвестувати без кордонів. По-друге, поява нових ринкових учасників. Країни що розвиваються активно інтегруються в світову економіку, приносячи нові можливості та виклики. По-третє, збільшення ролі транснаціональних корпорацій. Великі компанії стають ключовими гравцями на міжнародній арені, що вимагає від них нових стратегій управління ризиками. Коливання на світових фінансових ринках. Кризи, такі як фінансова криза 2008 року, показали, наскільки взаємопов'язаними є світові фінансові ринки і які ризики це може нести. Таким чином, тема глобалізації економіки та управління фінансовими ризиками є надзвичайно актуальною для сучасного світу. Вивчення цієї теми допоможе краще розуміти механізми функціонування світової економіки та розробляти ефективні стратегії управління ризиками в умовах глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми росту сучасної світової економіки були досліджені значною кількістю вчених. Деякі з них, які вивчали конкретні аспекти цього питання, включають Артьомова Т., Білоуса О., Корабліна С., Мельника Т., Норта Д. та багатьох інших дослідників.

Метою статті є комплексний аналіз впливу глобалізації на економічні процеси в сучасному світі, а також вивчення основних викликів та ризиків, які виникають у зв'язку з глобалізаційними тенденціями.

Виклад основних результатів дослідження. Глобалізація економіки є одним з найбільш впливових та обговорюваних процесів у сучасному світі. Це явище відображає інтеграцію національних

економік у єдиний світовий ринок, що зумовлено рядом факторів. Нижче наведено основні характеристики глобалізації економіки [1–2].

Вільний рух капіталу. Глобалізація сприяє вільному руху капіталу між країнами, що дозволяє інвесторам шукати найбільш вигідні можливості для інвестицій на міжнародному рівні.

Зростання міжнародної торгівлі. Відкриття ринків та зниження торгових бар'єрів призводять до збільшення обсягів міжнародної торгівлі товарами та послугами.

Транснаціоналізація виробництва. Багато компаній розташовують своє виробництво в різних країнах, використовуючи переваги кожного регіону, такі як дешева робоча сила або доступ до ресурсів.

Стандартизація продукції та послуг. Глобалізація призводить до того, що товари та послуги стають більш стандартизованими на всьому світі, що відображається у споживчих звичках та вимогах.

Розширення міжнародних фінансових ринків. Глобалізація сприяє інтеграції фінансових ринків, дозволяючи капіталу вільно циркулювати на міжнародному рівні.

Технологічна інтеграція. Сучасні технології, особливо в сфері інформаційних технологій та комунікацій, пришвидшують процес глобалізації, забезпечуючи миттєвий обмін інформацією та зв'язок між різними частинами світу.

Культурна інтеграція. Глобалізація також впливає на культурні аспекти, сприяючи розповсюдженню культурних цінностей, ідеалів та споживчих звичок на міжнародному рівні.

Ці характеристики відображають глибокі зміни в структурі світової економіки, які відбуваються під впливом глобалізації. Вони також підкреслюють важливість адаптації до цих змін для держав, компаній та окремих осіб.

Глобалізація економіки приносить не лише нові можливості, але й виклики, особливо в контексті управління фінансовими ризиками. Ось деякі з основних викликів, які виникають в цій сфері [3–4]:

1. Макроекономічні ризики. Глобалізація збільшує взаємозалежність національних економік. Це означає, що криза в одній країні може швидко поширитися на інші ринки, призводячи до коливань валютних курсів, інфляції та інших макроекономіч-

них проблем. Макроекономічні ризики відносяться до широкого спектру економічних змін, які можуть вплинути на загальний стан економіки країни або глобальної економіки. В умовах глобалізації ці ризики стають особливо актуальними, оскільки вони можуть швидко поширюватися між країнами через взаємозалежність економік. Ось деякі ключові макроекономічні ризики: ризики інфляції (збільшення загального рівня цін може призвести до зниження купівельної спроможності грошей, що в свою чергу впливає на вартість інвестицій, реальні доходи населення та конкурентоспроможність експорту); ризики девальвації валюти (зниження вартості національної валюти відносно інших валют може вплинути на зовнішню торгівлю, зовнішній борг та іноземні інвестиції); бюджетні ризики (нестабільність державних фінансів, великі бюджетні дефіцити або збільшення державного боргу можуть призвести до зниження довіри до економіки країни); ризики ставок проценту (зміни в ставках проценту можуть впливати на вартість кредитування та інвестування, а також на вартість активів); ризики економічного спаду (рецесія або сповільнення економічного росту може призвести до збільшення безробіття, зниження виробництва та споживання); геополітичні ризики (політичні конфлікти, війни, санкції або інші геополітичні події можуть впливати на макроекономічну стабільність регіону або глобальної економіки).

В умовах глобалізації макроекономічні ризики стають все більш взаємопов'язаними між різними країнами, що вимагає координованих дій на міжнародному рівні для їхнього мінімізування та управління.

2. Ризики ліквідності. Вільний рух капіталу може призвести до раптових відтоків або притоків коштів, що може ускладнити доступ до фінансування для компаній та держав. Ризики ліквідності відносяться до можливості суб'єкта господарювання (компанії, банку, держави тощо) забезпечити своєчасне виконання фінансових зобов'язань. Ці ризики можуть мати серйозний вплив на фінансову стабільність та довіру до суб'єкта. Ось деякі ключові аспекти ризиків ліквідності: ризик ринкової ліквідності (відноситься до можливості продати актив на ринку без значущих втрат у його вартості. Наприклад, у часи фінансової нестабільності може бути важко продати акції або облігації без значних знижок); ризик фінансування (або ризик оплати) (це ризик, що суб'єкт не зможе забезпечити необхідні кошти для виконання своїх короткострокових зобов'язань. Наприклад, компанія може зіткнутися з проблемами при рефінансуванні свого боргу); ризик операційної ліквідності (відноситься до можливості компанії забезпечити своєчасне виконання операційних зобов'язань, таких як оплата зарплати, постачальників тощо) [5–6].

3. Кредитні ризики. З ростом міжнародної торгівлі та інвестицій збільшується й ризик неповернення кредитів або інших фінансових зобов'язань. Кредитний ризик відноситься до можливості, що позичальник не виконає своїх зобов'язань за кредитним договором, зокрема не зможе своєчасно

сплатити основний борг або відсотки. Цей ризик є одним з основних для банків, фінансових установ та інших кредиторів. Ось деякі ключові аспекти кредитних ризиків: ризик дефолту (це основний кредитний ризик, який відноситься до можливості, що позичальник не зможе виконати свої зобов'язання за договором, наприклад, не сплатить основний борг або відсотки); ризик відсутності ліквідності (позичальник може мати тимчасові фінансові труднощі, які заважають йому своєчасно виконувати свої зобов'язання, незважаючи на наявність достатніх активів); ризик концентрації (цей ризик виникає, коли велика частина портфелю кредитів сконцентрована в одному секторі економіки, географічному регіоні або серед певних позичальників); ризик зниження кредитного рейтингу (зниження кредитного рейтингу позичальника може вказувати на погіршення його фінансового стану та збільшення ймовірності дефолту); ризик відсоткової ставки (зміна відсоткових ставок може вплинути на спроможність позичальника обслуговувати свій борг, особливо якщо кредит було надано за змінною ставкою); ризик знецінення застави (якщо кредит було надано під заставу активів, існує ризик, що вартість цих активів може знизитися, що зменшить захист кредитора у випадку дефолту позичальника [7].

Для ефективного управління кредитними ризиками кредитори використовують ряд методів, таких як аналіз кредитоспроможності, диверсифікація портфелю кредитів, страхування ризиків та встановлення лімітів кредитування.

4. Ризик контрагента. Це ризик, що контрагент (наприклад, партнер за договором або кредитор) не виконає своїх зобов'язань, що може призвести до проблем з ліквідністю. Ризик контрагента є одним з ключових фінансових ризиків і відноситься до можливості, що контрагент (особа або організація, яка є стороною фінансової угоди) не виконає своїх зобов'язань за договором. Цей ризик особливо актуальний для деривативних угод, кредитних операцій та інших фінансових інструментів. Ось деякі основні аспекти ризику контрагента: невиконання зобов'язань (основна суть ризику контрагента полягає в тому, що контрагент може не виконати свої зобов'язання, будь то оплата, поставка товару або виконання інших умов договору); зміна кредитного рейтингу (зниження кредитного рейтингу контрагента може вказувати на погіршення його фінансового стану та збільшення ймовірності дефолту); правові ризики (існує можливість, що контрагент може використовувати юридичні лазівки або інші правові механізми, щоб уникнути виконання своїх зобов'язань); операційні ризики (контрагент може мати проблеми на оперативному рівні, які заважають йому виконувати свої зобов'язання вчасно); ризики, пов'язані з ринковими умовами (несприятливі ринкові умови, такі як коливання цін, можуть вплинути на спроможність контрагента виконувати свої зобов'язання); геополітичні та макроекономічні ризики (події на макроекономічному рівні або геополітичні кризи можуть вплинути на фінансову стабільність контрагента) [8].

Для мінімізації ризику контрагента фінансові установи та інші організації використовують ряд методів, таких як страхування ризиків, використання деривативів для хеджування, проведення глибокого аналізу кредитоспроможності контрагентів та укладення договорів з гарантіями виконання зобов'язань.

5. Ризики зміни регулятивного середовища. Державні органи можуть вводити обмеження на рух капіталу, що може вплинути на ліквідність компаній або банків. Ризики, пов'язані з обмеженнями регулювання, відносяться до потенційних негативних наслідків для суб'єктів господарювання внаслідок змін у законодавчому та регулятивному середовищі. Ці ризики можуть виникати як на національному, так і на міжнародному рівнях. Ось деякі ключові аспекти цих ризиків: ризики зміни законодавства. Зміни в законодавстві можуть призвести до збільшення витрат, обмежень у діяльності або до необхідності адаптації бізнес-моделі до нових вимог); ризики санкцій (введення міжнародних санкцій або торговельних обмежень може вплинути на доступ до ринків, поставки товарів або фінансові потоки); ризики ліцензування та дозвільної діяльності (зміни в вимогах до ліцензування або дозвільної діяльності можуть обмежити можливість ведення певного виду бізнесу); ризики зміни податкового законодавства (зміни в податкових ставках, правилах або процедурах можуть вплинути на фінансові показники компанії); ризики зміни стандартів регулювання (нові стандарти або норми (наприклад, екологічні, технічні тощо) можуть вимагати від компаній змін у виробництві, технологіях або управлінні); ризики зміни монетарної політики (рішення центральних банків щодо ставок проценту, резервних вимог або інших інструментів монетарної політики можуть впливати на ліквідність та кредитну спроможність компанії); геополітичні ризики (політичні рішення, конфлікти або дипломатичні спори можуть призвести до введення нових регулятивних обмежень або санкцій) [9].

Для мінімізації ризиків, пов'язаних з обмеженнями регулювання, компанії повинні активно моніторити законодавче середовище, адаптувати свою діяльність до нових вимог та розробляти стратегії управління цими ризиками.

6. Геополітичні ризики. Політичні конфлікти, війни, санкції та інші геополітичні події можуть впливати на стабільність фінансових ринків та взаємодію між країнами. Геополітичні ризики відносяться до потенційних втрат або невизначеностей, які виникають внаслідок політичних подій на міжнародному рівні. Ці події можуть включати в себе конфлікти, вибори, дипломатичні спори, зміни урядів та інші політичні зміни. Ось деякі ключові аспекти геополітичних ризиків: військові конфлікти та війни (військові дії можуть призвести до знищення інфраструктури, втрати життя та великих економічних втрат); терористичні акти (терористичні напади можуть призвести до втрати життя, знищення майна та падіння довіри до регіону або країни); економічні санкції (введення міжнародних санкцій може обмежити торгівлю, інвестиції та фінансові

потоки); політична нестабільність (зміни урядів, протести або революції можуть призвести до невизначеності та ризиків для бізнесу та інвестицій); ризики міграції (масові міграційні рухи, викликані конфліктами, природними катастрофами або економічними кризами, можуть вплинути на соціальну стабільність та ринок праці); екологічні ризики (природні катастрофи, зміна клімату або екологічні кризи можуть мати геополітичні наслідки, впливаючи на доступ до ресурсів, міграцію населення та міжнародні відносини) [10].

Для мінімізації геополітичних ризиків компанії та інвестори повинні вести постійний моніторинг міжнародного політичного середовища, диверсифікувати свої інвестиції та розробляти стратегії для адаптації до потенційних змін у геополітичному ландшафті. Для ефективного управління цими ризиками компанії та держави повинні розробляти нові стратегії, що враховують глобальну взаємозалежність та динаміку сучасних ринків.

Управління фінансовими ризиками є важливою частиною стратегії будь-якої компанії. Це процес ідентифікації, оцінки та вжиття заходів для мінімізації або нейтралізації потенційних втрат від фінансових ризиків. Для ефективного управління фінансовими ризиками в умовах глобалізації необхідно:

Диверсифікація інвестицій. Розподіл інвестицій між різними активами та регіонами допоможе зменшити ризики. Диверсифікація інвестицій є однією з основних стратегій управління ризиками, яка полягає в розподілі інвестиційних коштів між різними активами або ринками з метою зниження потенційних втрат від неблагоприятних ринкових умов. Ось деякі ключові аспекти диверсифікації інвестицій [11]:

- зниження специфічного ризику. Інвестування в різні активи або сектори допомагає зменшити ризик, пов'язаний з конкретним активом або сектором;

- використання різних класів активів. Диверсифікація між акціями, облігаціями, нерухомістю, сировиною та іншими класами активів може допомогти збалансувати портфель;

- географічна диверсифікація. Інвестування в активи з різних країн та регіонів може зменшити ризик, пов'язаний з економічними, політичними або соціальними проблемами в конкретному регіоні;

- диверсифікація за галузями. Розподіл інвестицій між різними галузями економіки допомагає зменшити вплив негативних подій в конкретному секторі;

- використання різних стилів інвестування. Комбінація активів з різними інвестиційними стилями, такими як стабільні акції, акції з ростом, малі акції тощо, може допомогти диверсифікувати портфель.

- регулярний перегляд портфеля. З часом структура портфеля може змінюватися через різні доходи від активів. Регулярний перегляд та ребалансування допомагає підтримувати бажаний рівень диверсифікації.

- використання професійних управляючих. Для ефективної диверсифікації може бути корисним звернутися до професійних управляючих фондами або інвестиційних консультантів.

Диверсифікація не гарантує відсутності втрат, але вона може допомогти зменшити волатильність портфеля та потенційні ризики. Важливо пам'ятати, що оптимальна стратегія диверсифікації залежить від індивідуальних цілей, горизонту інвестування та апетиту до ризику інвестора.

Страховання ризиків. Використання фінансових інструментів, таких як опціони та ф'ючерси, може допомогти захистити від небажаних коливань ринку. Страховання є одним з основних методів управління ризиками, який дозволяє індивідам або організаціям передати потенційні втрати страховим компаніям в обмін на регулярні платежі, відомі як страхові премії. Ось деякі ключові аспекти страхування ризиків:

– передача ризику. Основна ідея страхування полягає в передачі фінансового ризику від страхувальника до страховика. У випадку настання страхового випадку страхова компанія компенсує втрати страхувальника;

– різноманітність страхових продуктів. Існує велика кількість страхових продуктів для різних видів ризиків: від страхування життя, здоров'я, майна до страхування відповідальності, професійних ризиків та ін;

– визначення страхової суми. Страхова сума – це максимальний обсяг відшкодування, який страховик готовий виплатити страхувальнику у випадку страхового випадку;

– страхові премії. Це платежі, які страхувальник здійснює страховій компанії за надання страхового покриття. Розмір премії залежить від обраного покриття, страхової суми та інших факторів;

– франшиза. Це частина збитків, яку страхувальник оплачує самостійно перед тим, як страхова компанія почне виплату;

– перестраховування. Це процес, за допомогою якого страхові компанії можуть передати частину своїх ризиків іншим страховим компаніям для зменшення потенційних великих втрат;

– попередня оцінка ризиків. Перед укладенням договору страхування страховик зазвичай проводить оцінку потенційних ризиків, пов'язаних із страхувальником або страхованим майном [12].

Страховання дозволяє компаніям та індивідам зосередитися на своїй основній діяльності, знаючи, що вони захищені від непередбачених втрат. Важливо обирати надійного страховика та правильно визначати свої потреби в страхуванні, щоб отримати оптимальний захист.

Постійний моніторинг ринкової ситуації. Швидке виявлення та реагування на зміни в ринковій ситуації є ключем до ефективного управління ризиками. Постійний моніторинг ринкової ситуації вимагає ресурсів, часу та зусиль, але він є ключовим для успіху в динамічному бізнес-середовищі. Він допомагає компаніям залишатися гнучкими, адаптивними та конкурентоспроможними на ринку.

Висновки. Глобалізація економіки призвела до збільшення міжнародних економічних взаємозв'язків, що створює нові можливості для росту, але й приносить нові виклики у сфері управління фінансовими ризиками. Основні характеристики

глобалізації включають вільний рух капіталу, товарів та послуг, що вимагає від компаній більш глибокого розуміння глобальних ринкових трендів. Нові виклики в управлінні фінансовими ризиками включають макроекономічні ризики, ризики ліквідності, кредитні ризики, ризик контрагента, ризики, пов'язані з обмеженнями регулювання, ризики курсових різниць та геополітичні ризики. Ефективне управління фінансовими ризиками вимагає комплексного підходу, який включає диверсифікацію інвестицій, страхування ризиків, постійний моніторинг ринкової ситуації та інші стратегії. У світлі глобалізації та постійних змін на ринку важливість систематичного моніторингу ринкової ситуації не може бути переоцінена. Це дозволяє компаніям швидко реагувати на зміни та забезпечувати свою стабільність та конкурентоспроможність. Завершуючи, можна сказати, що управління фінансовими ризиками в умовах глобалізації є важливим аспектом діяльності будь-якої компанії. Тільки комплексний та гнучкий підхід до управління ризиками може забезпечити довгостроковий успіх та стабільність на глобальному ринку.

Бібліографічний список:

1. Мельник Т., Конрад Ю. Інтеграція національних підприємств у міжнародні виробничі мережі. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2017. № 5. С. 5–19.
2. Усик І.О. Циклічність розвитку економіки – виклики для України. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2015. Випуск 2 (12). Том 3. С. 78–84.
3. Артёмова Т.І. Глобальне економічне лідерство у контексті ціннісного аналізу. *Економіка України*. 2017. № 5–6. С. 123–135.
4. Норт Д., Волліс Дж., Вайнгест Б. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії. Київ : Наш формат, 2017. 352 с.
5. Артёмова Т. Європейські цінності: традиційний концепт в епоху глобальних ринкових трансформацій. *Економічна теорія*. 2017. № 4. С. 5–31.
6. Онищенко В. Методологічний дискурс міжнародного економічного партнерства. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 5. С. 19–31.
7. Артёмова Т. Європейські цінності: інституційний простір цивілізаційного діалогу. *Економічна теорія*. 2018. № 3. С. 5–28.
8. Білорус О.Г. Економічна глобалістика. Світ-система глобалізму : монографія. Київ : Ун-т «Україна», 2016. 533 с.
9. Усик І.О. Інвестиційні аспекти циклічності економічного розвитку. *Економіка і організація управління*. 2017. № 4 (28). С. 224–232.
10. Білорус О.Г. Інтровертний геоекономічний розворот США та його потенційні глобальні наслідки. *Економіка України*. 2017. № 5–6. С. 67–77.
11. Усик І.О., Шаульська Л.В., Савченко М.В. Моделювання світової динаміки економічної циклічності. *Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Серія «Економіка»*. 2018. Випуск 308. С. 46–54.
12. Кораблін С.О. Вашингтонський консенсус: тоді та тепер. *Економіка України*. 2017. № 12. С. 17–32.

References:

1. Melnyk T., Konrad Y. (2017) Intehratsiia natsionalnykh pidpriemstv u mizhnarodni vyrobnychi merezhi [Integration of national enterprises into international production networks]. *Bulletin of Kyiv National University of Trade and Economics*, no. 5, pp. 5–19.

2. Usyk I. O. (2015) Tsyklichnist rozvytku ekonomiky – vyklyky dlia Ukrainy [Cyclical economic development – challenges for Ukraine]. *Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property*, vol. 2 (12), tom. 3, pp. 78–84.
3. Artyomov T. I. (2017) Hlobalne ekonomichne liderstvo u konteksti tsinnisnoho analizu [Global economic leadership in the context of value analysis]. *Ukraine economy*, no. 5–6, pp. 123–135.
4. North D., Wallis J., Weingest B. (2017) Nasylstvo ta suspilni poriadky [Violence and public order. The main factors that influenced the course of history]. Kyiv: Nash format.
5. Artyomova T. (2017) Yevropeiski tsinnosti: tradytsiinyi kontsept v epokhu hlobalnykh rynkovykh transformatsii [European values: a traditional concept in the era of global market transformations]. *Economic theory*, no. 4, pp. 5–31.
6. Onishchenko V. (2018) Metodolohichni dyskurs mizhnarodnoho ekonomichnoho partnerstva [Methodological discourse of international economic partnership]. *Foreign trade: economics, finance, law*, no. 5, pp. 19–31.
7. Artyomova T. (2018) Yevropeiski tsinnosti: instytutsiinyi prostir tsyvilizatsiinoho dialohu [European values: the institutional space of civilizational dialogue]. *Economic theory*, no. 3, pp. 5–28.
8. Belarus O. G. (2016) Ekonomichna hlobalistyka. Svit-sistema hlobalizmu: monohrafiia [Economic globalism. The world system of globalism: a monograph]. Kyiv: University "Ukraine", 533 p.
9. Usyk I. O. (2017) Investytsiini aspekty tsyklichnosti ekonomichnoho rozvytku [Investment aspects of cyclical economic development]. *Economics and organization of management*, no. 4 (28), pp. 224–232.
10. Belarus O. G. (2017) Introvertnyi heoekonomichnyi rozvorot SShA ta yoho potentsialni hlobalni naslidky [The introverted geoeconomic reversal of the United States and its potential global implications]. *Ukraine economy*, no. 5–6, pp. 67–77.
11. Usyk I. O., Shaulskaya L. V., Savchenko M. V. (2018) Modeliuvannia svitovoi dynamiky ekonomichnoi tsyklichnosti [Modeling of world dynamics of economic cyclicality]. *Collection of scientific works of Donetsk State University of Management. Economics series*, vol. 308, pp. 46–54.
12. Korablin S. O. (2017) Vashynhtonskyi konsensus: todi ta teper [Washington Consensus: Then and Now]. *Ukraine economy*, no. 12, pp. 17–32.